

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ul. Wojska Polskiego 5
tel./ fax (59) 8345147
tel. (59) 8345313
e-mail: pcprczluchow@gmail.com
internet: www.pcprczluchow.pl

***Informator
dla usamodzielniających
wychowanków
pieczy zastępczej***

Niniejszy informator zawiera podstawowe informacje związane z procesem usamodzielnienia się wychowanków pieczy zastępczej, ich opiekunów oraz pracowników instytucji zajmujących się udzielaniem pomocy i wsparcia.

Podstawa prawna:

ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r.

Ustawę stosuje się do:

1. osób posiadających obywatelstwo polskie:
 - mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - niemających miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ale przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
2. mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członków ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2019 r. poz. 293), posiadających prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2a. osób umieszczonych w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego;
3. cudzoziemców mających miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie:
 - zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,
 - uzyskania w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej;
4. cudzoziemców mających miejsce zamieszkania i przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie:
 - zezwolenia na pobyt stały,
 - zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35);
5. cudzoziemców przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którym zostało wydane tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca.

Proces usamodzielnienia to ważny etap w życiu młodego człowieka opuszczającego pieczę zastępczą, to czas podejmowania decyzji dotyczących swojej przyszłości, przygotowania się do podjęcia samodzielnego życia.

Osoba usamodzielniana to osoba opuszczająca, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo - wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo - terapeutyczną, w przypadku, gdy umieszczenie w rodzinnej lub pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu.

Opiekun usamodzielnienia to osoba, której zadaniem jest wspieranie osoby usamodzielnianej w procesie usamodzielnienia. Może nim być osoba tworząca rodzinę zastępczą, prowadząca rodzinny dom dziecka, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie lub inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą i zaakceptowana przez kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Wskazania opiekuna usamodzielnienia dokonuje wychowanek **na rok przed osiągnięciem pełnoletności** składając wniosek wskazania wraz z pisemną zgodą tej osoby w powiatowym centrum pomocy rodzinie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej lub adres placówki w której przebywa.

Zadania opiekuna usamodzielnienia

1. zaznajomienie się z dokumentacją i drogą życiową osoby usamodzielnianej,
2. opracowanie wspólnie z osobą usamodzielnianą indywidualnego programu usamodzielnienia,
3. ocena realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia oraz jego modyfikowanie,
4. współpraca z rodziną osoby usamodzielnianej oraz ze środowiskiem lokalnym, zwłaszcza ze szkołą oraz gminą,
5. opiniowanie wniosku o pomoc pieniężną na usamodzielnienie i pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki.

Obowiązki osoby usamodzielnianej:

- **co najmniej na rok przed 18 rokiem życia** wskazuje kierownikowi PCPR osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby;
- **co najmniej na miesiąc przed 18 rokiem życia** przedkłada IPU do zatwierdzenia przez kierownika PCPR. IPU

opracowywane jest przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia.

Indywidualny Program Usamodzielnienia (IPU) to program, który zawiera w szczególności zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.

W programie zawarte są **terminy realizacji założeń** oraz **osoby/instytucje współdziałające** z wychowankiem w celu ich realizacji. W przypadku zmiany sytuacji życiowej osoby usamodzielnianej może ona wraz z opiekunem usamodzielnienia dokonać zmian w Indywidualnym Programie Usamodzielnienia, a następnie przedstawić do zatwierdzenia kierownikowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Zadania i założenia zawarte w programie mają pozwolić osobie usamodzielnianej na sprawne poruszanie się w różnych obszarach życia społecznego.

Zatwierdzony Indywidualny Program Usamodzielnienia jest podstawą do przyznania pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie.

Formy wsparcia osoby usamodzielnianej

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną w przypadku, gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

1. przyznaje się pomoc na (udziela starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej):
 - kontynuowanie nauki,
 - usamodzielnienie.
2. udziela się pomocy w uzyskaniu (udziela starosta właściwy ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej):
 - odpowiednich warunków mieszkaniowych,
 - zatrudnienia,
 - na zagospodarowanie.
3. zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres, co najmniej:

- **3 lat** - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;
- **1 roku** - w przypadku osoby usamodzielnianej, opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Do okresów pobytu w pieczy zastępczej wlicza się również:

1. okresy pobytu w domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz w okręgowym ośrodku wychowawczym, zakładzie poprawczym, schronisku dla nieletnich, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii, zapewniającym całodobową opiekę, i młodzieżowym ośrodku wychowawczym, jeżeli orzeczenie sądu o umieszczeniu w pieczy zastępczej nie zostało uchylone;
2. okres pobytu osoby pełnoletniej w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej po osiągnięciu przez nią pełnoletności.

Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki (udziela starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej):

Przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę w:

- szkole,
- w zakładzie kształcenia nauczycieli,
- w uczelni,
- na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia,
- u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego

co zostanie poświadczone zaświadczeniem szkolnym przedłożonym wraz z wnioskiem o udzielenie ww. pomocy.

Pomoc na kontynuowanie nauki przysługuje także w przypadku podjęcia nauki poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Wysokość pomocy wynosi nie mniej niż **595zł** miesięcznie i przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą **25 roku życia**.

Pomoc na kontynuowanie nauki **nie przysługuje**, gdy osoba usamodzielniana:

1. kontynuuje naukę w szkole ponadgimnazjalnej, szkole ponadpodstawowej lub uczelni, która zapewnia nieodpłatną naukę i nieodpłatne pełne utrzymanie;
2. bez uzasadnionych powodów zmieniła trzykrotnie, na tym samym poziomie kształcenia, szkołę, zakład kształcenia nauczycieli lub uczelnię, kurs lub przygotowanie do wykonywania zawodu;
3. została umieszczona w zakładzie karnym.

Pomoc na kontynuowanie nauki **można zawiesić** w przypadku, gdy:

1. w trakcie kształcenia w zakładzie kształcenia nauczycieli lub w uczelni osoba usamodzielniana przebywa na urlopie od zajęć,
2. osoba usamodzielniana nie realizuje indywidualnego programu usamodzielnienia.

Osoba usamodzielniana, która otrzymuje pomoc na kontynuowanie nauki, jest zobowiązana niezwłocznie poinformować organ, który przyznaje tą pomoc, o każdej zmianie sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej, która ma wpływ na prawo do tych świadczeń.

Pomoc na usamodzielnienie - udziela starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi:

1. w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną - **nie mniej niż 3.921zł**, jeżeli przebywa w pieczy zastępczej, przez co najmniej 3 lata;
2. w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo- wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną:
 - **nie mniej niż 7.839zł** - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej powyżej 3 lat,
 - **nie mniej niż 3.921zł** - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej od 2 do 3 lat,
 - **nie mniej niż 1.961 zł** - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż rok.

Może zostać wypłacona, w zależności od ustaleń w IPU - **jednorazowo lub w ratach, po zakończeniu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki**, w uzasadnionych przypadkach może zostać wypłacona w trakcie wypłacania pomocy na kontynuowanie nauki, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą **26 roku życia**.

Pomoc na zagospodarowanie - udziela starosta właściwy ze względu na na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej.

Jest wypłacana **jednorazowo**, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą **26. roku życia**, w wysokości nie niższej niż **1.782zł**, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż **3.563zł**.

Pomoc na zagospodarowanie może być przyznana w **formie rzeczowej**.

Pomocy **na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie lub na zagospodarowanie można odmówić**, gdy:

1. istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pomoc zostanie wykorzystana niezgodnie z celem, na jaki zostanie przyznana;
2. osoba usamodzielniana przed osiągnięciem pełnoletności opuściła samowolnie pieczę zastępczą;
3. osoba usamodzielniana porzuciła naukę umożliwiającą jej przygotowanie zawodowe i nie podejmuje zatrudnienia;
4. stosunek pracy z osobą usamodzielnianą został rozwiązany bez wypowiedzenia z winy pracownika;
5. osoba usamodzielniana bez uzasadnionej przyczyny uchyła się od podjęcia proponowanego jej zatrudnienia;
6. osoba usamodzielniana została skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe.

Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych

Pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych udziela starosta ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej.

Pomoc ta polega na ułatwieniu uzyskania mieszkania z zasobów gminy (poparcie wniosku o przydział mieszkania).

Pełnoletni wychowanek po uzyskaniu pełnoletności powinien złożyć wniosek o przydział lokalu socjalnego w Urzędzie Miasta lub Urzędzie Gminy w planowanym miejscu osiedlenia.

Wskazywane są także kwatery prywatne do wynajęcia, udzielana jest pomoc w zamieszkaniu w bursie, a także udzielane są wskazówki przy poszukiwaniu stancji.

Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia

Pomocy w uzyskaniu zatrudnienia udziela starosta ze względu na miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnianej.

Pomoc ta polega na wspieraniu wychowanka w zdobyciu kwalifikacji zawodowych, uzyskaniu odpowiedniego wykształcenia zgodnie z możliwościami i dążeniami. Pomoc w tym zakresie dotyczy także pokierowania do urzędu pracy, celem zarejestrowania się, zachęcania do udziału w szkoleniach aktywizujących.

Pomoc prawna, psychologiczna oraz socjalna

Osoba usamodzielniana ma możliwość skorzystania z bezpłatnej pomocy prawnej, psychologicznej lub pomocy socjalnej w sytuacji przeżywania trudności, potrzeby wsparcia w rozwiązywaniu problemów życiowych, uzyskania informacji o prawach i uprawnieniach osoby usamodzielnianej, uzyskania informacji o instytucjach funkcjonujących na terenie powiatu mogących służyć wsparciu wychowankowi, pomocy w kontakcie z tymi instytucjami.

Pomoc ta jest świadczona bez względu na posiadany dochód.

Możliwość powrotu do dotychczasowej rodziny zastępczej lub placówki opiekuńczo - wychowawczej

Osoba usamodzielniana, która po osiągnięciu pełnoletności opuściła dotychczasową rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo – wychowawczą **może jeden raz powrócić**, o ile się uczy lub posiada orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, do dotychczasowej rodziny zastępczej lub placówki opiekuńczo – wychowawczej za zgodą odpowiednio starosty, rodziny zastępczej, dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej. Na czas ponownego pobytu w rodzinie zastępczej lub placówce pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie **zawiesza się**.

Po zakończeniu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osoba usamodzielniana wraz z opiekunem usamodzielnienia i kierownikiem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie dokonują **oceny końcowej** indywidualnego programu usamodzielnienia.

Szczegółowych informacji dotyczących usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej udzielają pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Człuchowie

poniedziałek - piątek
w godzinach 7:15 - 15:15

tel.: 59/8345147 lub 602153042

e-mail: pcprczluchow@gmail.com